

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Maximiliani Sandaei E Societate lesv Doctoris Theologi Architectvra Christiana

Sandaeus, Maximilianus

Coloniæ Agrippinæ, 1653

4. Quarta Conuenientia inter Fidem & Fundamentum est, quod vtrumque sit pars Ædificij maximè firma.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46065)

ARTICULUS IV.

QUART. CONVENIENTIA

*inter Fidem & Fundamentum est, quod utrumque sit
Pars aedificij maxime firma.*

DE Fundamento hoc adeò certum est apud omnes, ut ponere, iacere, agere, constituere fundamentum, idem sit, quod firmare rem aliquam ac stabilire, fundatam esse, idem, quod stabilitam. Eleganter Quintilianus, *Fundatam patèrnis auitisq; opibus domum exhaurit.* Hinc supra Fundamentum, tanquam rem firmissimam stabiliri dicimur. Id ipsum autem Fidei præcipuè inter omnes virtutes adscribitur. Eius proprium decus est firmitas, constantia, stabilitas. Tantæ firmitatis est FIDES CHRISTIANA, quam Fundamentum esse Aedificij Spiritualis probauimus, ut suis nixa viribus ne quidem ex infantium, puerorum, puellarumque, & imbecillium animis vlllo tormentorum, quamuis immanissimorum genere effundari potuerit. Præclare Clemens Alexandrinus, libro 2. Strom. *Qui ex Fide conuiuari instituerit, is ad diuinorum verborum susceptionem firmus est, ac stabilis: ut quod iudicium, quod bona nititur ratione, nempe, Fidem habeat.*

Certus sum, clamat Apostolus, *quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque Virtutes, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura poterit nos separare à Caritate DEI, quæ est in Christo IESU Domino nostro, ad Roma. VIII.* Vnde tanta certitudine firmus, nisi ex Fidei firmitate, inquit S. Hieronymus in cap. I. Epist. ad Galat. Hinc tam illustria in prioribus seculis, paruulorum etiam, & adolescen-

lescentium martyria: nimirum, hærebat in ijs tenacissimè Spirituales ædificij Fundamentum Fides. Innumera huius rei exempla proferri possent ex historia Ecclesiastica, quæ talibus scatet.

ARIVS Antoninus, quàm persequeretur instanter in Asia fideles, omnes vnius Ciuitatis Christiani ante tribunalia se manu facta obtulerunt, vt refert antiquissimus auctor Tertullianus. (a) Diocletiani tempore, quum natalis dies Christi festiua adesset, viginti millia Christianorum, in templo à Tyranno conclusi, igne conflagrare maluerunt, quàm tantillum, Christianæ Fidei stabilitate deflectere: quod scribit Nicephorus. MISSIS vulgaribus alijs, exemplum hic subtexo illustre & admirandum de ciuis Colonienfis filio IO ANNE, cognomen latet. Id merito aureis exaratum litteris, vtraque lingua in tabella appendi deberet in templis, vt haberetur honos à Colonienfis Martyri Colonienfi, hæctenus apud nos neglecto, quia ignoto. Historiam narrat Ioannes Petrus Maffeus rerum Indicarum scriptor, qui agens de conuersionibus ad fidem, à Gasparo Borzæo factis Armuziæ: *Misti, inquit, varijs è nationibus ad eñ desertores ac transfuga nec non schismatici ventitabant. Ab assini Armenij, Georgiani: & ex Europa non pauci, quos ille per summam lenitatem, ereptis opinionum erroribus, solemnii ritu expiatis restituebat Ecclesiæ.*

» Ex ijs vnus IO ANNES in ipso conatu Casparis ad-
 » eundi præclarū Martyrij decus tulit. Germanus erat
 » genere, in vrbe COLONIA natus, patre admodū locu-
 » plere, annumque iam decimum in oppido Turca-
 » rū Califa non longè ab Armuzianis finibus, pro Ma-
 » hometano se gerebat, tormētarij pulueris artifex; at-
 » que ob hoc ipsum genti percarus. Is audito Casparis

R 5 nomi-

(a) Ter. ad Scapulam. (b) Nicephor. lib. vi. cap. 7.

» nomine, rebusque ijs, quæ Armuziæ gerebantur, ab
 » impio ministerio, ad famulatum Christi, si Caspar
 » adiuuaret, quam primum redire constituit. Id quo si-
 » ne arbitris fieret, in atramenti librarij difficultate
 » sulphureum diluit puluerem: ex eo diluto litteras ad
 » Casparem, vna eademque sententia, Latino Belgico,
 » Francoque sermone, conscribit: vehementer optare
 » se, modò apud Lusitanos tutò liceat commorari, & a
 » Caspare fidem accipiat, Armuziam venire, & Chri-
 » sto Domino, per Sacramentum pœnitentiæ satisfacere.
 » cere. Eo nuncio lætus Caspar extemplò rescribit, fi-
 » denter accedat, sibi, ac Lusitanis aduentum ipsius gra-
 » tissimum fore. Hæc epistola, incertum, cuius fraude,
 » qui perferendam acceperat, an alio quo casu ab Ca-
 » lifano præfecto intercepta, Ioannis consilium prodit.
 » dit. Confestim à Turcis de ipsius religione quaeritum.
 » Ille verò sese intrepidè Christianum fateri, atque ad
 » omnia tormenta, necemque pro Christi nomine
 » promptum ostendere. Inde furèribus Mahometanis
 » scèdè laniatus atque dissectus, ad vltimum vsque spi-
 » ritum, in VERÆ FIDELI Confessione permansit. Ca-
 » put abscissum, & prælongo infixum hastili Turcæ in
 » arcis mœnibus posuere. Haud ita multo post Lusita-
 » na classis Armuziam tenuit: millia duo circiter homi-
 » num ea classe vehebantur: eius turbæ totius animo-
 » rum sordes Caspar eluit solus, quod Sacerdotes per
 » eos dies omnes in morbum incidissent. Inde placato
 » DEO Lusitanus ardentior ad Califanum littus accessit,
 » sit, ac repentina exscensione oppidum cepit ac diripuit.
 » Inter dirptionem Casparis epistola apud Præfectum
 » reperta eo argumento de Ioannis nece cognitum est:
 » refixum extemplò caput, Armuziamque accuratè transmissum,
 » Caspar cum Psalmodia & laudatione per honorificè condidit.

Hvte

HVIC adiungi posset aliud de Equite Bonnensi fide constantissimo, ob quam firmitatem rarum illum subijisse martyrium scribit Antonius Vasconcellus pro de Regibus Lusitaniæ, qui nominat illum HENRICVM, Germanum, natum Bonauillæ (nos Bonnam vicimus) quattuor à Colonia Agrippina leucis aduerso Rheno distitâ ciuitate: additque luculenta aliquot miracula, quibus DEVS fidelissimi sui Militis in fide constantiam probauit, vt fecit per orbem vniuersum in scripturis Euangelij sui testibus ac propugnatoribus. Quare rectissime Lactantius hunc in modum argumentatur: *lib. v. cap. 13. Cùm ab ortu Solis vsque ad occasum, & omnis sexus, & omnis ætas, & gens & regio, vni is ac paribus amentis DEO seruiant: eadem sit vbique patientia, idem contemptus mortis, intelligere debuerunt, aliquid in ea esse rationis, quod sine causa vsque ad mortem defendebatur: aliquid FVNDAMENTI, ac Soliditatis quod eam religionem non tantum iniurijs ac vexatione non soluat, sed augeat semper, ac faciat FIRMIOREM.* Hæc tñ mitas fundamentalis in Fide, eo etiam confirmatur, quod quamuis plurimi facile omni flagitiorum genere se inquinant, horum tamen comparatione sint pauci, qui fidem eiurent, si semel bene instituti sint Adde, reperiri plerosque, qui vitam mallent exponere tum periculo, tum exitio, quàm fidei aliquid contrarium asserere: licet penè quotidie contra castitatem, caritatem, temperantiam, similesque virtutes gravissimè delinquant. Quo fit, vt spirituales virtutes Christianarum fabricã facile deiciant, fundamentum tamen retineant: nimirum, hoc Ædificij pars est, ceteris omnibus firmior, ac proinde difficillimè mobilis.

Huius rei causam hanc adsignant Theologi, (a) quod Fides certior sit omni alia cognitione naturali: quare

(a) S. Thomas 2. 2. q. 4. art. 8. (b) 1. ad Corinth. 11. (c) Petri 2. 1.

quare ita firmiter animo hæret, vt auelli, nisi sum-
 nequeat. Certior est Fides, quàm scientia etiam de-
 stratiua Philosophorum: quoniã per fidẽ participat
 cognitionem, quã DEVS res cognoscit: & assensum
 nititur certitudine, ac infallibilitate DEI cognoscit.
 Idcirco Fides dicitur DEI Sapiẽtia. Fides vestra, inquit
 Iulius Apostolus, (a) non sit in Sapiẽtia hominũ, sed in
 DEI: Sapiẽtiam loquimur inter perfectos: Sapiẽtiam verò
 huius seculi, neq; principiu huius seculi, qui destruuntur, sed
 mur DEI Sapiẽtiam. Habemus, ait fidei magister Petrus
 (b) firmiorem propheticum sermonem: firmiorem habet
 biẽ quam sit omnis scientifica ratiocinatio. Est
 certior, quàm sit principiorum habitus: quo ratiocinatur
 homine, quippe innato, nihil videtur esse posse certius
 nihil firmius. Est certior, quàm experientia sensuum
 verè dixerit Augustinus: (c) Facilius dubitarem videtur
 quàm non esse veritatem, quæ per ea, quæ facta sunt, in
 conspicitur. Et non erat prorsus vnde dubitarem. Sensus enim
 & fascinari potest: non ita Fides. Quare rectè Dionysius
 (d) Areopagita securè pronunciat: Eum, qui in veritate
 dit iuxta Scripturæ fidem, nihil remouebit à veræ fidei auctori-
 quo constantiam immobilis atque immutabilis idem in
 bit. Nouit enim penitus is, qui veritati coniunctus est, quàm
 se habeat, etiamsi plures illum corripiant, quasi a mente in
 se factum. Et S. Basilius in epistola ad Gregorium Nanzianzen-
 num fratrem: Quemadmodum in eis, quæ oculis apparent, magis
 tior videtur experientia, quàm ratio causæ; sic in sublimibus
 matibus potior est ratiocinationum comprehensio ipsa Fidei.
 rum Concione in Psal. cxv. Fides præeat, ac ducat sermone
 DEO, & non demonstratio. Fides supra rationales methodos
 mum ad assensum trahens. Seuerè autem S. Chrysostomus
 ta pronunciat homil. XII. in Epist. ad Hebræos: Fides

(a) 1. ad Corin. II. (b) Petri 2. I. (c) Aug. lib. VII, Confess.
 (d) S. Dionys. lib. VI, de nom. diuini.

potest nisi cum circa ea, quæ videntur nequaquam oculis, am-
 quam circa ea, quæ sic videntur certitudinem quis habuerit,
 oinde firmitus eis adheret.

Vis scire, clamat S. Hieronymus ad Pammachium scri-
 ens. quantus sit ardor benè credentium? audi Apostolum
 nos aut Angelus de cælo aliter euangelizauerit vobis, anathe-
 sit. Et in cap. i. epistolæ ad Galatas: Apostolus firmitatem
 sua ostendit, dicens: Scio, quia neque mors, neque vita pote-
 nos separare. Quæ si vera sunt, consequitur: Firmiorem
 fidem persuasione hæreticorum, quamuis, vsque ad
 iram feralem, & in ipso rogo, inter flammæ pertina-
 cissimâ, quippe fallaci. Denique, nec illud omittendum,
 maius aliquid dici non potest: æquè certam esse Fi-
 Christianam, ac Visionem beatam, si causam spe-
 est enim vtrobique, Veritas prima reuelans, licet
 in Fide claritas, & euidencia.

ARTICULUS V.

QVINT. CONVENIENTIA

inter Fidem & Fundamentum est, quod neutrum nutare possit,
 absque periculo interitus ædificij.

QVONIAM Fundamentum esse debet firmissimum,
 nihil tam est noxium ædificio, quàm si illud nutet,
 aciliet, commoueatur: id si contingat, facillimè tota
 corruit fabrica. Vt videre est cum terræ motu concuti-
 antur fundamenta ædium. Quod euenit in Calabria
 ante annos aliquot, vbi non tantum plurimæ domus,
 palatia & templa prostrata, sed oppidorum pars maxi-
 ma diruta, immò alicubi Vrbs funditus euersa cum
 ciui-

(2) Julius Caesar Recupitius lib. de Terra motu Calabria.